

Кир Буличов

Получихме златни рибки

Зоомагазинът в град Велики Гусляр дели едно скромно помещение с книжарницата за учебни пособия. Под стъклата на двата щанда са наредени автоматични писалки, карирани ученически тетрадки, албум с бяла чайка върху синята обложка, четки с естествен косъм, тъмна охра в тубички, острилки за моливи и контурни карти. Третият щанд, вляво от вратата, е дървен. На него има половинкилограмови пакети с храна за канарчета, клетки с колело за катерички и някакви неголеми съоръжения от камък и цимент, налепени с миди и разни черупки. Тия съоръжения леко напомнят развалините на средновековни замъци и се поставят в аквариумите, за да могат рибките да се почувствуват като у дома си.

Книжарницата винаги изпълнява плана си. Особено в учебно време. Зоомагазинът е по-зле. Крепи го надеждата, че пак ще докарат инкубаторни пиленца – прашат ги веднъж в тримесечието и тогава опашката стига чак до пазара. В друго време край щанда е празно. И хлапетата, дето идват да позяпат гупите и хелерите в осветения с лампичка аквариум в тъгля, хич и не помислят да си купят хелери оттук. Купуват ги от Колка Дългия, който всяка събота дежури пред входа и люлее на връв еднолитров буркан с дребни рибки. В другата ръка стиска кесия с пеперудки.

– Пак е тук – казва Зиночка на Вера Яковлевна, книжарката, и пише заявка до областния център да ѝ изпратят пеперуди за стръв и породисти гълъби.

Все пак не би могло да се каже, че Зина няма никакви купувачи. Намират се няколко. Помощник-аптекарят Савпч има канарче и веднъж в седмицата, навечер, на път за в къщи се отбива и купува половин кило просо. Понякога наминава Грубин, изобретател и неудачник. Интересува се от всякакви животинки и лелее надеждата, че рано или късно в магазина ще получат папагал ара от Амазонка, който лесно може да бъде научен на човешка реч.

Има още един човек, но не е купувач, а съвсем особен случай. Бившият пожарник, инвалидът Ерик. Тон идва тихо, застава в тъгля, зад аквариума, празният ръкав е пхнат в колана, а обгорената страна на лицето му е обърната към стената. Всички в града познават Ерик. Поминалата година една бабичка забравила да изключи ютията и легнала да спи. Ерик пръв успял да влезе в къщата, помъкнал бабата на чист въздух, но закъснял – срутила се греда. И ето го инвалид. На двайсет и три години. Много му съчувствуваха съгражданите, дадоха му инвалидна пенсия, но се наложи да изостави предишната си работа. Наистина остана в пожарната команда като пазач на гаража. Учи се да пише с лявата

ръка, ала е много плах и стеснителен. Даже на улицата не обича да излиза.

Ерик идва в магазина след работа, ако времето е лошо, обикновено накуцва (кракът му също е засегнат), зазира се в ъгъла, зад аквариума, и гледа Зночка, в която е влюбен без взаимност. Пък и каква ли взаимност може да има, щом Зночка е хубавичка, харесва се на много момчета от речния техникум, а самата тя въздиша по учителя по биология от Първо средно училище. Но Зночка никога няма да каже лоша дума на Ерик.

Приключваше третото тримесечие. Беше есен. Зночка много се наядваше да получи добра стока, защото и в областния център сигурно са наясно, че закъсат ли с плана, никой няма да им каже браво.

Зина позна. 26 септември се случи тих, безветрен ден. От магазина се вижда стръмното към реката и дори гората на другия бряг. По водата, лазурна като цвета на небето, но по-наситена от него, се точат един подир друг шлепове, салове и катери. Облаците бавно плуват по небето, за да може човек да се порадва на всеки един от тях. Зина получи стоката още през нощта – със самолет АН-2 я изпратиха, – дойде на работа пораничко, полюбува се на облаците и окачи обявление на вратата:

„Получихме златни рибки.“

Върна се в магазина. Рибките, които изсипа в големия аквариум, бяха се посветили през нощта и сега плуваха важно, едва помръдваха опашки. Бяха много, около двайсетина, и представляваха изключителна гледка. Дребнички, по десетна-петнаесет сантиметра, гърбенцата им бяха яркозлатни, а коремчетата розовееха като лъснати самоварчета. Имаха големи черни очи и яркочервени плавници.

Ог областта изпратиха и бидон с пеперудки. Зночка ги изложи във ваната за промиване на филми. Пеперудките гъмжаха в обща тъмночервена маса и все гледаха да изпълзят нагоре по хлъзгавия бял емайл.

– Ах – каза Вера Яковлевна, като дойде на работа и видя рибките. – Какво чудо са, просто да ти е жал да ги продаваш. Бих ги оставила като инвентар.

– И двайсетте?

– Е, не всички, половината. Голям ден те чака.

И в този миг вратата се хлопна и влезе старецът Ложкин, който обичаше да поучава всички. Отиде направо до щанда, постоя, поразмърда устни, взе с два пръста щипка пеперудки и каза:

- Пеперудките са столични. Голяма работа.
- Ами рибките? – попита Зиночка.
- Обикновена стока – отвърна Ложкин, запазвайки гордата си поза.
- Произходът им е китайски. В Китай такива рибки има с милиони във всеки басейн, гледат ги от декоративни съображения. С милиони.
- Е, не говорете така – обиди се Вера Яковлевна. – Милиони!
- Трябва да се чете специална литература – каза старецът Ложкин.
- Погледни във фактурата. Там всичко е казано.
- Зиночка извади фактурата.
- Погледнете сам – рече тя. – Вече проверявах. Нищо не е казано за китайския им произход. Наши са си рибките. Две и четиридесет парчето.
- Скъпичко – каза Ложкин и си сложи старинно пенсне. – Дай да се уверя лично.
- Влезе Грубин. Беше висок, раздърпан, стремителен и бърз в мненията.
- Добро утро, Зиночка – поздрави той. – Добро утро, Вера Яковлевна. Май нещо ново сте получили?
- Да – каза Зиночка.
- А какво става с папагала? Не са ли изпълнили моята поръчка?
- Не още – търсят вероятно.
- Честно казано, Зиночка не беше поръчвала бразилски папагал ара. Подозираше, че в областния център ще ѝ се смеят на такава поръчка.
- Интересни рибки – каза Грубин. – С характерен златист оттенък.
- Характерен за какво? – строго попита старецът Ложкин.
- За тези рибки – отвърна Грубин. – Е, аз тръгвам.
- Нищожен човек – каза подире му Ложкин. – Във фактурата не са вписали латинското им название.
- В магазина надникна Колка Дългия. Сигурно за подигравка го бяха нарекли Дългия. Беше нисичък, нямаше нужда да се бръсне независимо от четиридесетте си години и приличаше на пеленаче. В друго време Зиночка не го допускаше в магазина, пъдеше го с викове и закани. Но сега, като го видя на вратата, възтържествува и каза високо:
- Ей, частен сектор, влизай.
- Коля пристъпи внимателно към щанда, защото очакваше някакъв номер. Кесията с пеперудки беше стиснал под мишница, а буркана криеше зад гърба си.
- Само да погледна златните рибки – рече той тихо.
- Гледай, да не би да ми е жал?

Но Коля не гледаше рибките. Заничаше към ваничката с пеперудките. Ложкин забеляза този поглед и каза гръмогласно:

– Държавната цена е четири пъти по-ниска от тая на кръвопийците. И пеперудките са по-качествени.

– Е, колкото за качеството – ще си поприказваме – отвърна Коля и заотстъпва към вратата, където налетя на депутацията от ученици, които избягаха от час веднага щом слухът за златните рибки се разнесе из града.

Старецът Ложкин напусна магазина след пет минути, отиде до в къщи, взе буркан и три рубли и купи една златна рибка, а за останалите пари – пеперудки. Тъкмо тогава докуцука и Ерик. Донесе букетче астри и го сложи пред аквариума – страхуваше се, че Зиначка ще забележи подаръка и ще му се присмее. Учениците зяпаха рибките и обсъждаха дали да си купят общо една – за живия кът. Зиначка спусна сакчето в аквариума, а Ложкин, приведен, притиснал пенсне до стъклото, я насочваше – избираше най-хубавата рибка.

– Не тая – разправяше той. – Я не ми пробутвайте такава стока. Аз по рибите съм изключително начетен. Карай по-наляво, по-наляво... Я дай на мене.

– А, не – каза Зиначка. Беше абсолютна господарка на положението. – Посочете ми коя, а аз ще я намеря и ще я уловя.

– Не, наистина аз сам – отвръщаше старецът Ложкин и дърпаше сакчето към себе си за телената дръжка.

– Престанете, гражданино – намеси се Ерик. – За вас се трудят.

– Млък! – обиди се Ложкин. – От такива умници като теб акъл не ша.

Старецът беше несправедливо груб. Ерик се канеше да му отвърне, но размисли и се извърна към стената.

– На такъв изобщо не бих дала рибки – възмути се от другия край на помещението Вера Яковлевна.

Държеше линеал и го размахваше, сякаш се готвеше да удари с все сила.

Старецът се оклюма, престана да спори, подложи буркана, рибката внимателно се плъзна от сакчето и навря златната си муцуна в стъклото. Зиначка мълчешком претегли пеперудките, мълчаливо взе парите и върна две копейки, старецът се опита да ги остави на щанда, но биде извикан от вратата, прибра си рестото и си тръгна като попарен.

Когато Ложкин излезе на улицата, в буркана с рибката попадна слънчев лъч, от него излетя друг, отведен, още по-ярък, заигра по

стъклата на къщите, заотваряха се прозорци, занадничаха хора и взеха да разпитват какво е станало. Рибката плесна с опашка, пръски поръсиха тротоара и всяка капчица искреше.

Един автобус спря рязко до бордюра, шофьорът се измъкна навън и викна:

– Какво дават, дядо?

Ложкин поглади обръснатата си брадичка с кесийката пеперуди и отвърна с тежест:

– Само за любители, за познавачи.

Ложкин вървеше към къщи, леко смутен от грубото си държане в магазина, но смущението му полека-лека изчезваше, защото подире му го следваха, без дори сами да забележат, развълнувани хора, разменяха си думи на удивление и се възхищаваха от златната красавица в буркана.

– Донесе ли нещо? – попита съпругата на Ложкин от кухнята, без да забележи колко светло стана в стаята зад нея. – Види ми се, половинка си домъкнал?

– Половинка чиста вода – съгласи се старецът. – Половин килце в буркан и същото желая и на вас.

– Не – каза бабата, без да се обръща. – Там, на улицата ли си смукна?

– Ех и ти де!

– Дрънкаш врели-некипели.

Старецът не взе да се разправя, размести кактусите на перваза, наигна на канарчетата, които зачуруликаха смяно, като видяха буркана, извади резервния аквариум и го понесе към чешмата в кухнята.

– Помести се – каза той на съпругата си. – Остави ме да наля вода.

Тогава съпругата разбра, че мъжът ѝ не е пиан, избърса ръце в престилката и надникна в стаята.

– Майчице – рече тя. – Само златна рибка ни липсваше!

Съпругата се наведе над буркана, а рибката измъкна насреща ѝ остра муцунка, зяпна, сякаш се задушаваше, и тихичко каза:

– Да бяхте ме пуснали, другари, в рекичката.

– Какво? – попита съпругата.

– Въздействайте на мъжа си – рече рибката почти шепнешком. – Той никога няма да ме пусне, ако не му повлияете.

– Какво, какво? – попита съпругата.

– Ти с кого, толкова? – учуди се старецът, като се върна в стаята с пълен аквариум.

- И аз не знам – рече жената. – Не знам.
- Красива ли е? – попита Ложкин.
- Хич не знам – повтори жената. Позамисли се малко и добави: – Да беше я пуснал в рекичката. Че кой знае каква беля ще ни сполети.
- Да не си изкуфяла? Та тя в държавния магазин струва две рубли и четирийсет копейки!
- В държавния ли? – попита жената. – Дават ли вече?
- Дават, ама никой не взима. Не разбират. Скъпо им се струва. Та мигар две и четирийсет са много за такова чудо?
- Миша – рече съпругата, – три рубли ще ти дам. Четири и мезенце ще ти купя. Само я пусни. Страх ме е.
- Луда жена – увери се старецът. – Сега ще я преместим в аквариума.
- Пусни я.
- Дума да не става. Може би цял живот я чакам. В Москва писма писах. Две и четирийсет платих.
- Е, както щеш – каза старицата и заплака. Запъти се към кухнята.
- В този момент нервите на рибката не издържах.
- Не си отивай! – викна тя пронизително. – Още не всички аргументи са изчерпани. Ако ме пуснете, ще ви изпълня три желания.
- Старецът беше стабилен сух човек, но при тия думи изпусна аквариума, той се строши и Ложкин остана до глезените във вода.
- Нищо не ни трябва! – отвърна бабата от кухнята. – Нищо не ни трябва. Върви си в реката! Само беля с тебе.
- Не-е – каза старецът бавно. – Не-е-е. Какво става, що за приказки?
- Аз говоря – отвърна рибката. – И думата ми е твърда.
- Че как е възможно? – попита старецът, подвил подгизналия си крак. – Рибите не говорят.
- Аз съм хибридна – отвърна рибката. – Дълго е за разправяне.
- Изотопи ли? – попита старецът.
- И изотопи.
- Хвърли я – настояваше бабата.
- Почакай. Сега ще я изпитаме. Хайде, направи аквариума какъвто си беше, на прозореца да стои, а в стаята да е сухо.
- Ама ще ме пуснеш ли, няма да ме излъжеш?
- Честна дума, ще те пусна – рече старецът. – Три желания ли можеш да изпълниш?
- Три.
- Тогава ми възстанови аквариума; стане ли, ще отърча до магазина

и още десет ще купя. Или може би само ти си говореща?

– Не, всички сме – призна рибката.

– Тогава туряй аквариума.

В стаята въздухът потъмня за миг, чу се шум, като че на-близо прелетя голяма птица, и в този миг на прозореца се появи цял-целеничък пълен с вода аквариум.

– Става – каза старецът. – Всичко е наред.

– Останаха две желания – напомни рибката.

– Тогава тоя аквариум ми е малък. Дали да й заповядам да ми сътвори нов? Столитров, с водорасли, а?

Междувременно старичката, все още смутена, се върна при него. Сега към смущението й се прибави и друг страх – старецът е вятърничав, ще пропилее всичките желания, ами ако рибката лъже? Ако само тя единствена е такава?

– Стой! – рече тя на стареца. – Първо другите изпитай. Другите рибки. И в малък аквариум ще преживеят. Аквариум да ти построи – туй за нея е фасулска работа. А на нас къде повече ни трябва нова къща с градинка.

– Аха – каза той. – Това е разумно, вади парите от шкафа, давай кофата. Докато ме няма, не я изпускай от очи.

– Да правя ли голям аквариум или какво? – попита рибката без особена надежда.

– Хич не си въобразявай! – разфуча се старецът. – Много си хитра. В колектив ще се трудиш. Знаеш ли колко желания имам – не гледай, че съм възрастен.

Ксения Удалова, съседката от горния етаж, пет минути преди тези думи дойде у Ложкини за сол. Беше останала без бучица. Вратата се оказа отворена, съседите са свои хора, защо да не влезе. И незабелязана, чу целия разговор. Старците бяха с гръб към нея, а рибката и да я беше видяла, не го показа. Ксения Удалова, майка на две деца, жена на началника на строителната организация, притежаваше жив ум и нищо не можеше да я учуди. Както тихо влезе, тъй и излезе, пресметна, че Ложкин ще загуби доста време, докато вземе кофата с вода и парите, и изтича на двора, където Корнелий Удалов, нейният мъж, по случай съботата играеше на домино под капещата липа, и му викна с командирски глас:

– Корнелий, при мен!

– Прощавай – рече Корнелий на партньора си. – Отзовават ме.

– Ясно – каза партньорът. – Само побързай.

– Сегичка!

Ксения Удалова подаде на мъжа си лошо измит буркан с етикет „Патладжани“, една петарка и прошепна силно:

- Тичай презглава в зоомагазина и купи две златни рибки!
- Какво да купя? – попита Корнелий и послушно взе буркана.
- Златни рибки. И избери по-едрички.
- Защо?

– Не питай! Бегом – докато се обърна, да си се върнал и никому ни-то дума. Да не разлееш водата. Хайде! А аз ще ги задържа.

- Кого?
- Ложкини.

– Ксаночка, нищичко не разбирам – каза Корнелий и нослето му – копче веднага се изпоти.

- Сетне ще разбереш!

Ксения чу стъпки в къщата и се втурна нататък.

– Къде си тръгнал? – попита Саша Грубин, съседът. – Да те придру-жа ли, приятел?

– Придружи ме – отвърна все още обърканият Удалои. Ела с мен в зоомагазина. Отивам за златни рибки.

– Не може да бъде. – каза Погосян, партньорът му на домино. – Твоята Ксения в живота си не е вършила подобно нещо. Освен да ги изпържи.

– Ами да, наистина може да ги издържи – успокои се малко Удалов. – Да вървим.

Играчите весело се засмяха подире им, защото добре познаваха и Ксения, и мъжа ѝ Корнелий.

Стъпките на приятелите още отекваха в уличката, когато на вратата отново изникна Ксения Удалова. Излизаше заднишком, обемистият ѝ гръб се поклащаше, устояваше на нечий силен натиск. И вече дори се виждаше, че този натиск е дело на съпрузите Ложкини. Ложкин мъкне-ше кофа с вода, а старицата му помагаше да бутат Ксения.

– За къде бързате толкова, скъпи съседи? – пропяваше нежно Ксе-ния, сякаш гугукаше.

- Пусни ме – настояваше старецът. – Отивам за вода.
- За каква вода, когато прекараха водопровод в къщи?
- Пусни ме – викаше старецът. – Отивам за квас.
- С пълната кофа? Пък аз исках да ви поискам малко сол.
- Искай си, само ме пусни.

– А да не би да бързате за зоомагазина? – ехидно попита Ксения.

– Че и за зоомагазина да е – отвърна старицата. – Само че ти нямаш

право да ни спираш.

– Отде знаеш? – взмути се старецът. – Отде знаеш? Подслушвали?

– Какво да съм подслушвала? Имаше ли какво да подслушвам?

Старецът се извъртя, едва не катурна Ксения и хукна към портите. Бабата увисна на Удалова, за да не ѝ даде да го догони.

– Леле-леле – рече Погосян. – И той отърча за златна рибка. Защо му е?

– Карали сме досега без златни рибки – отвърна му Кац, – все някак ще прекараме и занаят, бъркай пуловете.

– Леле-леле – каза Погосян. – Ксения Удалова е толкова хитро женище, че ужас да те хване. Глей, и тя се затича – и старата Ложкина подире ѝ. Играйте без мен. Аз, нали разбираш, ще ида да се поразходя из града.

– Валентине – обади се жената на Кац от втория етаж. Беше чула шума на двора и внимателно се бе вслушвала. – Валентине, имаш ли пари в себе си? Иди до зоомагазина и виж какво дават. Може да не стигне до нас.

След минута и половина цялата къща, в състав от трийсет-четирийсет души, тичаше по улица „Пушкинска“ към зоомагазина – кой с буркани, кой с бутилки, кой с найлонови кесии, а някои просто така, от любопитство.

Когато първите дотичаха до магазина, пред вратата с надпис „Получихме златни рибки“ имаше цяла тълпа.

Град Велики Гусляр е малък и животът в него си тече по обичайните и установени пътища. Хората ходят на кино, на работа, в техникума, в библиотеката – и в това няма нищо чудно. Но само да се случи нещо необикновено и през града преминава вълна от тревога и възбуда. Съвсем като в мравуняк, където вестите се разнасят по всички лабиринти за част от секундата, защото мравките имат шесто чувство за тия неща. Та така. Велики Гусляр също е пронизан от шесто чувство. То доведе многобройните любопитни да позяпат златните рибки. Шестото чувство разсея съмненията им – да купуват или да не купуват. Ще купят – разбраха гражданите на Гусляр в момента, когато в магазина влетяха още не съвсем разбиращите защо го правят Удалов и Грубин, и Удалов, запъхтян, пъхна на Зиночка пет рубли и каза:

– Завийте ми две рибки, златни, ако обичате.

– Вие ли сте, Корнелий Иванович? – учуди се Зиночка, която живееше на една и съща улица с Удалов. – Ложкин ли ви посъветва? Мъжка

и женска ли ще желаете?

– Зиночка, не им продавай рибки – обади се иззад аквариума инвалидът Ерик, който все не можеше да се реши да напусне магазина.

– Млади момко – прекъсна го Грубин. – Само от уважение към героичното ви минало се въздържа от отговор. Зиночка, ето буркана, слагайте стоката.

В очите на Зиночка имаше сълзи. Взе сака и го мушна в аквариума. Рибките отскочиха от него на вси страни.

– И те разбират – каза някой.

На вратата настъпи раздвижане – старецът Ложкин с кофата опитваше да се промъкне към щанда.

– Не се церемонете с тях – каза Удалов. – И без това ще ги изпържим.

– Дайте на мене – викаше от вратата Ложкин. – Аз съм любител. Няма да ги пържа!

Отделните обаждания потънаха в общата шумотевица. Към Зиночка се протягаха ръце със стиснати рубли и като се стараеше да я предпази от тълпата, Ерик вдигна патерицата, чукна с нея по пода и викна:

– Тишина! Спазвайте реда си!

Настъпи тишина.

И в тая тишина всички чуха как една рибка, подала глава от аквариума, каза:

– Истинско безумие е да ни пържат. Все едно да се унищожават кошките, дето снасят златни яйца. Ще се оплачем.

В магазина се възцари тишина. Друга рибка доплува до първата и рече:

– Трябва да получим гаранция.

– Каква? – попита Грубин с тъничко гласче.

– По три желаня от всяка. И нито дума повече. После – на свобода.

Настъпи мълчание.

Сетне – бавно движение към щанда, тъй като любопитството е много силно чувство и желанието да погледнат истински говорещи рибки привличаше хората като магнит.

След пет минути всичко свърши. В празния магазин на празния шанд стоеше празен аквариум. Водата в него още се поклащаше. Зиночка тихичко плачеше, проверявайки прихода. Ерик все така стоеше в ъгъла и разтриваше със здравата си ръка премазания хълбок. После се наведе, вдигна от пода букетчето, което почти не беше пострадало, и отново

го сложи на щанда.

– Не тъгувайте, Зиночка – каза Ерик. – Може би другото тримесечие пак ще изпратят. Съжалявам само, че не стигнаха до мен. Бих ви дал своята.

– Аз не затуй – каза Зиночка. – Някаква алчност се пробуди у хората. Дори е срамно. Старецът Ложкин завикал – на мен десет парчета, и изобщо...

– Много съжалявам, че не можах да взема за вас – рече Ерик. – Довиждане.

Излезе. Вера Яковлевна, която изчакваше да си отидат всички, пристъпи към Зшючка с палехска кутийка в ръце. В нея едва се сместваха две рибки.

– Все пак купих – каза тя. – А ти даже и не забеляза, Разбрах, че ако стоя и чакам да свърши това стълпотворение, нищо няма да получа. Та ти не се сети да оставиш поне две-три настрана.

– Къде ти! – рече Зиночка. – Много се радвам, че вие сте успели. А аз дори не съм забелязала. Такъв бой беше – само вземах парите и ловях рибките.

– Едната е твоя – каза Вера Яковлевна. – Ще ми върнеш, като си вземеш заплатата.

– Не ми трябва. Пък и нямам право да я взема.

– Тогава ти я подарявам. За рождения ден. Не ставай смешна. Кой бяга от късмета си? Даже шуба нямаш, а зимата вече е на прага.

– Не, не, за нищо на света! – каза Зиночка и заплака, още погорчиво.

– Какво пък толкова – обади се от кутийката рибката. – И без това един човек не може да поиска повече от три желания. Ако ще и сто рибки да има. А пък шуба ти трябва и ще ти я направя. Каква искаш – от норка или астраганена?

– Ха така! – каза Вера Яковлевна. – Къде е сакчето? Ще ти я прехвърлим. Много се радвам.

– Ама не бива – съпротивяваше се Зиночка. От вратата надникна непознатата жена и попита:

– Останаха ли още рибки?

– Свършиха – каза Вера Яковлевна и затвори капака на палехската кутийка. – Сега ще има да се точат. Да затворим, а? И без туй каква ли търговия ще има тепърва?

– Трябва да напиша отчет до областното управление на търговията – отвърна Зиночка. – Страх ме е, че ни стовариха тая стока по погрешка.

– В къщи ще го напишеш. Да вървим.

Зиночка я послуша. Махна бележката от вратата, заключи, скри получените пари. Вера Яковлевна извади още една палехска кутийка и премести в нея рибката на Зиночка. Продавачките излязоха от магазина през задната врата.

– Спомняш ли си поне някой от тях, дето купиха рибките – попита Вера Яковлевна.

– Малко. Е, отначало, още преди да почне тая история, дойде Ложкин. И кръжокът на младите натуралисти от средното училище. Сетне пак Ложкин. И Савич. И оня дългият от градския здравен отдел, после на Удалов и Грубин по парче. А другите мигар можеш си припомни?

– Страхувам се – беше отговорът на Вера Яковлевна. – Страх ме е, че вече е късно да се гадае – резултатите скоро ще са налице.

– Как така?

– Помислила ли си какви желания може да има?

– Не знам. Различни. Е, може пари да поискат...

– Пари не може. Само ограничени суми – намеси се рибката от кутийката. Гласът ѝ беше глух и с мъка преминаваше през лакирания капак.

– Ау – изписка Зиночка.

Стигнаха до уличката, която до тая сутрин беше прашна и неравна. Сега открай-докрай я покриваше блестящ, равен асфалт, само отстрани вместо предишните канавки се точеха правилните ленти на тротоарите. Оградите бяха боядисани в приятен за окото зелен цвят, а в градинките ухаеше мушкато.

– Нищо особено – каза Вера Яковлевна, морално подготвена за всякакви чудеса. – Сигурно някой от съвета си е купил рибка. И ето че е изпълнил годишния план по благоустрояването.

– Какво ли ще стане... – рече Зиночка и предпазливо стъпи на тротоара.

– Аз смятам – отвърна Вера Яковлевна по войнишки, удряйки крак по асфалта. – Смятам, че трябва да получа самостоятелна квартира. Впрочем, рибке, недей бърза, още ще си помисля...

В къщи Зиночка извади голям буркан. Изсипа в него рибката и я отнесе в кухнята, за да ѝ долее вода.

– Сега ще имаш чиста водичка – каза тя. – Потърпи мъничко.

Зиночка пусна чешмата и прозрачната течност шурна в буркана.

– Стой! – викна рибката. – Спри, побърка ли се! Искаш да ме умолиш ли? Затвори чешмата! Веднага ме извади! Ой-ой-ой!

Зиночка се уплаши, измъкна рибката и я стисна в юмука си.

Из кухнята на вълни се носеше остър мирис на водка.

– Какво е това? – изуми се Зиночка. – Какво е станало?

– Вода! – прошепна рибката. – Вода ... умирам...

Зиночка се замята по кухнята, намери чайника. За щастие беше пълен. Рибката оживя. Струйка водка продължаваше да тече от крана и изпълаваше кухнята с упойващата си миризма.

– Че откъде се взе тая водка? – слиса се Зиночка.

– Трябва да се досещаш – каза рибката. – Прищяло му се е на някой идиот да провери – и на, заповядал вместо вода във водопроводите да тече водка. Явно на млада, неопитна рибка е попаднал. Аз на нейно място бих отказала. Категорично. Това не е желание, а саботаж и пълен идиотизъм.

– Ами къде е водата сега?

– Предполагам, че водката скоро ще свърши. Някой друг ще пожелае обратното.

– А ако не пожелае?

– Ако не – ще търпиш. А изобщо това е безобразие! Водката ще падне в канализацията. Оттам вероятно в някои водоеми – така всичко живо може да бъде изтребено. Виж какво, Зиночка, имам лична молба към теб. Превърни водката във вода. Използувай едното си желание. А пък ние ще ти измислим уникална шуба.

– Уникална не ми трябва – каза Зиночка. – За какво ми е уникална. Много бих искала кожух. Български. Леля ми във Вологда има такъв.

– Значи похарчваме две желания наведнъж, така ли?

– Да – рече Зиночка и малко й домъчня, че ще остане само с едно.

Шубата се материализира на облегалката на стола. Беше светлокафява, с топъл пастелен цвят. Украсяваше я бяла кожена яка.

– Не ми се сърди, но аз я подплатих с норка – каза рибката. – Приятно е да послужиш на добър човек. Сега ли ще изпълним третото желание или ще почакаме?

– Може ли да почакаме мъничко? – помоли Зиночка. – Нека да си помисля.

– Мисли си, мисли. Хапни в туй време и на мен трошички сипни. Все пак нали и аз душа нося.

– Простете ми, за бога – каза Зиночка. – Съвсем забравих.

... Удалов и Ложкин влязоха заедно в къщата. Грубин се спря на двора, за да сподели впечатленията си със съседите. Удалов и Ложкин се качваха заедно по стълбата и бяха недоволни един от друг. Удалов

кореше Ложкин:

– Искахте всичко тайно да свършите? Всичко за себе си?

Ложкин не отговаряше.

– Значи целият град да си остане като преди, а единичък вие да живеете като милионера Рокфелер? Просто ужасна срамотия.

– А пък жена ти шпионираше – изрече рязко Ложкин и се шмугна през вратата, зад която вече дебнеше, залепила ухо, съпругата му.

Удалов се канеше да му отвърне нещо обидно, ала и неговата съпруга изтърча от стаята, измъкна от ръцете му буркана и се затюхка:

– Защо само една? Нали ти дадох пари за две.

– Другата я взе Грубин – отвърна Удалов. – Заедно ходихме.

– Да си беше купил сам – разфука се Ксения. – Че ти имаш деца. А той е ерген.

– Е, стига де – каза Удалов. – Какво, малко ли ти са три желания?

– Щяха да са шест. Ей на, Ложкини имат шест.

– Не се тревожете, гражданко – успокои я златната рибка. – Все едно не може повече от три, колкото и рибки да имате.

– На човек ли?

– На човек, на семейство или на колектив – няма значение.

– Тъй, значи Ложкин напразно търча за втората рибка? За тоя, дето духа, искаше да купи десет парчета?

– Напразно – каза рибката. – Не бихте ли могли да побързате с желанията си? И да ме пуснете по живо, по здраво.

– Ще потърпиш – заяви решително Ксения. – А ти, Корнелий, върви да се измиеш и сядай да ядеш. Всичко изстина.

Корнелий се подчини, макар да се безпокоеше, че докато го няма, жена му може да поиска какви ли не дивотии.

На мивката го чакаше приятна изненада. Някой се беше досетил да смени водата във водопровода с водка. Удалов си премълча. Тихичко се изми с водка, макар и да му залютя на очите, сетне подложи шепи, пийна си без мезе и накрая наля пълна тенджерата.

– Къде потъгна? – викна нетърпеливо жена му от стаята.

– Сега – каза Удалов, езикът му вече леко се преплиташе.

В кухнята с кърпа през рамо пристигна Ложкин. Гледаше навъсено. Подуши и се вторачи в тенджерата с водка. Удалов я притисна до корема си и бързо отиде в стаята.

– Ето – каза той на жена си. – Готви мезето. Не е мое желание, друг се е погрижил.

Ксения веднага схвана, напълни празните бутилки и ги запуши.

– Какъв човек! Каква държавна глава! – хвалеше Удалов неизвестния доброжелател. – Не е като да си поръча само на себе си. Зарадва целия град. Ложкин ще има да се чуди, ще си рече, че съм аз!

– Ами ако е той?

– Никога. Той е егоист.

– Ами ако рече, че си ти и съобщи където трябва, че отравяш водите в града – няма да те погледят с перце я.

– Нека докажат. Нали не съм аз, а златната рибка.

На двора гръмна песен.

– Ето – рече Удалов. – Чуваш ли? Народът вече използва ...

А в туй време Ложкин захвана да се мие с водка, учуди се, взе да плюе, а сетне съобрази каква е работата и отърча да се посъветва с жена си, ала когато тя пристигна със съдовете, вместо водка течеше вече вода – резултат от Зиначкиното желание. Старицата нахока Ложкин за недосетливостта му и се размисли как да използват петте желания – две от първата рибка и три от втората.

Грубин използва основното си желание още тук, на двора.

– Аз – каза той в присъствието на многобройните свидетели – бих желал, златна рибке, да получа от теб бразилски папагал ара, който може да се научи на човешка реч.

– Това не е мъчно – каза рибката. – Самата аз владее човешката реч.

– Съгласен съм – рече Грубин, сложи буркана с рибката на пейката, извади гребенче и в очакване на тържествения момент вчеса гъстата си непослушна грива. – Какво се помайваш?

– Една минутка – каза златната рибка. – Бразилия е далече ... Три, четири, пет.

Разкошен, огромен, многоцветен, горд папагал ара бе кацнал на клончето на дървото над главата на Грубин и леко склонил глава встрани, гледаше скупчените долу обитатели на двора.

Грубин вирна глава и каза:

– Пи, пи, ела тука, мила птичке.

Папагалът се замисли дали да се спусне към протегнатата ръка на Грубин и в този миг в двора влязоха прегърнати Погосян и Кац, пеейки с цяло гърло – те също бяха притежатели на златни рибки. Както се изясни после, тъкмо те, независимо един от друг, бяха превърнали пийтейната вода на целия град във водка и доволни от резултатите от опита и сходството на желанията си, отиваха при хората, за да възвестят началото на новата ера.

– Каррамба! – каза папагалът, тежко се вдигна от клона и излетя

над покривите. Направи кръг, разпъждайки гаргите, а крилата му преливаха като дъга.

– Каррамба! – изкрещя отново и взе курс на запад, към родната Бразилия.

– Върни го! – викна Грубин. – Върни го незабавно!

– Това второто ти желание ли е? – попита ехидно рибката.

– Първото! Ти не го изпълни!

– Да си поръчвал папагал, другарю Грубин?

– Поръчах. Да, ама къде е, златна рибке?

– Отлетя.

– Че аз какво разправам.

– Но нали го имаше.

– И отлетя. Защото не беше в клетка?

– Защото ти, другарю Грубин, не си поръчвал клетка.

Грубин се замисли. По принцип той беше справедлив човек. Рибката беше права. Клетка не бе поръчвал.

– Добре – рече той. Много му се искаше папагал. – Нека бъде папагал ара в клетка.

Тъй Грубин похарчи и второто си желание и затова взе в едната си ръка клетката, а в другата буркана с рибката и потегли към къщи. И тъкмо тогава в двора влезе инвалидът Ерик.

Ерик обиколи вече половината град. Търсеше рибка за Зиночка, без да подозира, че Вера Яковлевна вече ѝ е подарила.

– Здравейте – каза той. – Нямате ли някоя златна рибка в повече?

Грубин се прегърби и тихо пое към вратата с товара си. Оставаше му само едно желание и много потребности. Погосян помогна на Кац да се върнат обратно. И техните рибки бяха частично използвани. Прозорците на Удалов и Ложкин се затръшнаха.

– Аз не за себе си! – викна в пустотата Ерик. Никой не му отговори.

Ерик оправи празния си ръкав и се потътри, куцукайки, навън.

– Трябва внимателно да обмислим какво ще искаме – говореше в туй време Ксения на мъжа си.

– На мене ми трябва колело – каза синът им Максимка.

– Млък! – повтори Ксения. – Върви се разходи. И без теб ще намерим какво да поискаме.

– Да бяхте побързали – подкани ги златната рибка. – Мислехме до вечерта да сме вече в реката. Трябва да стигнем в Саргасово море преди студовете.

– Я гледай – каза Удалоз. – И тях ги тегли към родния край.

– Да хвърляме хайвера – обясни рибката.

– Искам колело – провикна се Максимка от двора.

– Е, да бяхте угодили на момченцето, наистина много му се иска велосипед – каза рибката.

– А защо ли пък не, наистина? – рече Удалоз.

– Не мога повече – възмути се Ксения. – Всички подсказват, всички се пречат, всички искат нещо ...

Грубин сложи клетката с папагала на стола и се загледа в него.

– Ти си чудо – каза му той.

Папагалът мълчеше.

– Какво, не може ли да говори? – попита Грубин.

– Не може – отвърна рибката.

– Че как тъй? Нали току-що казваше „каррамба“.

– Оня беше друг, дресиран папагал, от богато бразилско семейство.

А втория се наложи да го взема див.

– И какво да правя?

– Ако искаш – пожелай си го вместо трето. За миг ще го науча.

– Така ли! – Грубин помисли малко. – А, не. Сам ще го обуча.

– Може би си прав – съгласи се рибката. – Какво ще правим по-натък? Искаш ли електронен микроскоп?

... Членовете на кръжока по биология от Първо средно училище – колективни стопани на една от рибките – използваха първото си желание разумно – направиха в задния двор на училището зоологическа градина с тигърчета, морж и много зайчета. Второто им желание беше цяла седмица да не им дават домашни. Третото предизвика спънки, спорове и голяма шумотевица. Споровете се проточиха почти до вечерта.

Помощник-аптекарят Савич стигна чак до къщи, прехвърляйки в ума си всевъзможни варианти. Досами вратата го настигна непознат мъж с много голям плосък каскет.

– Слушай – каза му непознатият. – Искаш ли десет хиляди?

– Защо – попита Савич.

– Давам десет хиляди – рибката е моя, парите твои. Разбираш ли, за мен не остана. На пазара бях, продавах плодове и закъснях, разбираш ли?

– А защо ви е рибката? – попита помощник-аптекарят.

– Не е твоя работа. Искаш ли парите? Ей-сегичка, телеграфически.

– Но обяснете в края на краищата – повтори Савич защо ви е рибката? Нали вероятно и аз бих могъл да получа с нейна помощ много пари.

– Не – каза човекът с каскета. – Рибката не може да даде много

пари.

– Той е прав – обади се рибката. – Не мога да направя много пари.

– Петнайсет хилядарки – рече човекът с каскета и протегна ръка към буркана. – Никой няма да ти даде повече.

– Не – каза Савич твърдо.

Човекът вървеше подире му и наддаваше по хилядарка. Когато стигна до двајсет, Савич окончателно се вбеси.

– Безобразие! – възмути се той. – Вървя си, никому, не преча. И ето, лепват ми се, предлагат ми някаква съмнителна сделка. Че рибката струва две рубли и четиридесет копейки.

– Ще ти дам и две рубли – зарадва се човекът с каскета. – И още двајсет хиляди отгоре. Двајсет и една!

– Ама кажете защо ви е.

Човекът с каскета се наведе към Савич и прошепна:

– Ще си купя лека кола „Волга“.

– Ами че купете си, щом имате толкова пари.

– Нетрудови доходи – призна си човекът с каскета. – А тъй, като дойде финансовият инспектор, аз ще му покажа рибката – моля, заповядайте. Само ми дайте квитанция, разписка, че съм ви платил два и четирийсет!

– Махайте се веднага! – възмути се Савич. – Вие сте мошеник!

– Защо така грубо? Двајсет и три хилядарки давам. Добра пара. Съвсем ще оголея.

– Я го разкарай – каза рибката. – И на мен ми е неприятно.

– Видяхте ли – зарадва се Савич.

– Двајсет и четири хиляди!

– Виж какво – каза Савич. – Нека този човек незабавно се пръждоса у дома си. И помен да не остане от него. Не мога повече.

– Да изпълнявам ли? – попита рибката.

– Незабавно!

И човекът се завъртя във вихрушка и изчезна. Само каскетът му остана на паважа.

– Благодаря – каза Савич на рибката. – Не можете да си представите колко ми дотегна. Сега да вървим у дома и достойно да използваме останалите желания.

Този ден в града станаха още много чудеса. Някои от тях си останаха достояние само на частни лица и техните семейства, а някои станаха известни на целия Велики Гуслияр. Това се отнася и за детския зоокът, който и досега е една от забележителностите на града, и за историята с

водката във водопровода, и за асфалтираната уличка, и за появата на голямо количество френски парфюми в универмага – явление загадъчно и необяснимо, и за камиона, пълен с гъби, видян от мнозина пред къщата на Сенкини, и даже за това, че една скандална особа си прехапа езика, за трите сватби, неочаквани за околните, и още, и още, и още...

До вечерта, до края на срока, когато трябваше да занесат рибките в реката, повечето желаниа бяха изпълнени.

По „Пушкинска“, в посока на крайбежната улица, вървеше народ. Бяха и собствениците на рибки, и просто любопитни.

Вървяха цялото семейство Удалови. Отпред Максим на велосипед. След него – останалите. Ксения стискаше в ръка парцалчето, с което преди малко беше бърсала праха от новия роял „Бекер“.

Вървеше Грубин. Носеше не само буркана с рибката, но и клетката с папагала. Искеше всички да видят – мечтата му се е сбъднала.

Вървяха Ложкини. Старецът беше с нов шевиотен костюм, а в гардероба висяха още осем чудесни костюма.

Вървяха прегърнати Погосян и Кац. Носеха заедно бутилка. Да не оставят за утре.

Вървеше Зиночка.

Вървеше Савич.

Вървяха всички други.

Спряха на брега.

– Минутка, моля – каза една от златните рибки. – Благодарим ви, жители на този чудесен град. Вашите желаниа, макар и често да бяха прибързани, ни зарадваха с разнообразието си.

– Не всички – възразиха ѝ рибките от буркана на Погосян-Кац.

– Не всички – съгласи се рибката. – Утре много от вас ще почнат да се тормозят. Ще се укоряват, че не са поискали златни чертози. Недейте. Казваме ви: утре никой няма да почувствува разочарование. Така искаме ние и това е нашето колективно рибе желание. Ясно ли е?

– Ясно е – отвърнаха жителите на града.

– Глупаци – каза папагалът ара, който се оказа способен и вече знаеше няколко думи.

– Сега можете да ни пуснете във водата – каза рибката.

– Стойте! – чу се вик отгоре.

Всички се обърнаха към града и се вцепениха от ужас. Зрелището, което изникна пред очите им, беше необикновено и трагично.

Към брега тичаше човек с десет крака и множество ръце и размахваше всички тия ръце едновременно.

Когато човекът наближи, го познаха.

– Ерик! – каза някой.

– Ерик! – повтаряха хората и му правеха път.

– Какво е станало с мен? – викаше Ерик. – Какво е станало? Кой е виновен? Защо е всичко това?

Лицето му беше чисто, без белезите от изгаряне, косите разрошени.

– Тичах из града, молех да ми дадат рибка – продължаваше страшният Ерик, размахвайки двайсетте си ръце, една от които беше отляво, а останалите отдясно. – Легнах да си почина, а като се събудих – вижте какво бе станало с мен!

– Ах – каза Зиночка. – Аз съм виновна за всичко. Какво направих само. Но аз мислех за добро, поисках Ерик да си има нова ръка и нов крак и лицето му да се оправи. Мислех добро да сторя – нали ми остана едно желание.

– Аз съм виновен – намеси се Ложкин. – Рекох си – Не бива човекът да остане онеправдан. И също му пожелах ръка.

– И аз – обади се Грубин.

– И аз – каза Савич.

Всичко осемнайсет души си признаха.

Във възцарилата се тишина някой се изсмя.

Савич попита рибката си:

– Не можете ли да ни помогнете?

– Не, за съжаление – отвърна рибката. – Всички желания са изчерпани. Ще се наложи да го откарате в Москва, да му отрежат излишните крайници.

– Ама че история – каза Грубин. – С една дума, ако е нужно, вземете обратно моя дяволски папагал.

– Глупак – каза папагалът.

– Няма да помогне – каза рибката. – Желанията нямат обратна сила.

И в този миг на сцената се появиха младите натуралисти от първо средно училище.

– Някой да иска желание? – попита един от тях. – Ние използвахме двете, а за третото не можахме да се разберем.

Тогава децата видяха Ерик и се уплашиха.

– Не бойте се, деца – каза им златната рибка. – Ако нямате нищо против, ще приведем в човешки вид пожарникаря Ерик.

– Нямаме – казаха натуралистите.

– А вие, жители на града?

– Не – отвърнаха хората на рибките.

В този момент въздухът потъмня и Ерик прие отново нормалния си, здрав вид. И между другото, беше доста хубав и привлекателен момък.

– Опа-ла! – казаха хорово рибките, изскочиха от бурканите, аквариумите и прочие, и прочие съдини и като златни мълнии потънаха в реката.

И изчезнаха.

Много бързаха за Саргасово море да си хвърлят хайвера.

КРАЙ

© Кир Буличов
© Нина Ракева, превод от руски

Кир Булычѳв
Поступили в продажѳу золотые рыбки

Сканиране и разпознаване: Мандор, 2000
Източник: <http://sfbg.us>

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/1228>]